

TVŮRČÍ PSANÍ U ŘEKY

*A řeka se stala slovem a to slovo byla řeka
a ta řeka jsem já...*

V následující úloze proměníte svou výpravu za řekou v literární text. Budete vnímat nejen řeku, ale i celou přírodu a sami sebe v ní. Pokusíte se vyjádřit, co právě prožíváte. Vyzkoušíte si jednu z metod tvůrčího psaní a zamyslete se nad tím, proč básníky a spisovatele příroda fascinuje a jak se k ní vztahujeme jako lidé 21. století.

1 Proč lidé píšou o přírodě? Zamyslete se!

Řeka a jiné přírodní jevy jsou v literatuře velmi častými motivy. Zamyslete se nad tím, proč tomu tak je, a запиšte alespoň pět důvodů, které vás napadnou. Čím nás příroda fascinuje?

2 Přečtěte si báseň s motivem řeky starou 13 století

Tu Fu | Stoupal jsem na hory...

Vysoké nebe. Ostrý vítr skučí.
Opičák vřeští žalostně a sám.
Ostrůvek. Písek. Vlna na břeh tluče.
Létají bystře ptáci tam – – sem, tam.
A bez rozdílu všude listí padá,
letí a šustí, krouží, třepetá.
Bez konce řeka klidná hrbí záda,
přítéká, teče, teče, odtéká.
Podzimek kalný rozpráh náruč svoji.
Já býval všude vždycky jenom host.
Na terasu vyjdu opuštěnou:
bolesti v žití bylo dost a dost.

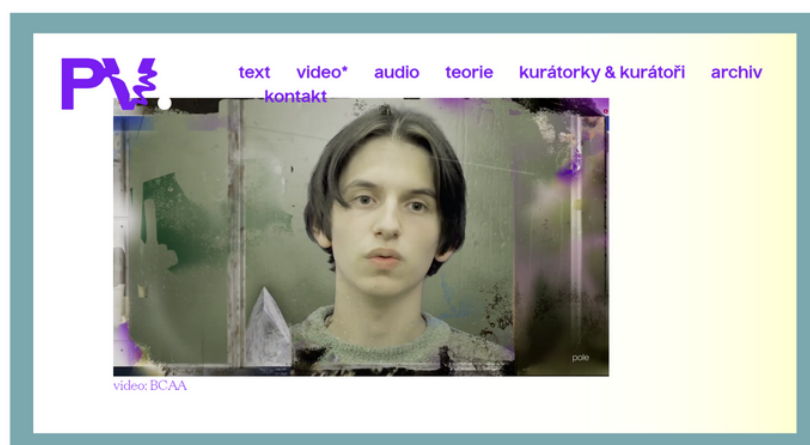
Zkrušen jsem proto, že ve vlasech ráno
jsem po prvé nit bílou objevil? –
Dnes po prvé jsem mdlý a rozteskněný
černého vína číšku odstrčil.

Ukázka je z knihy MATHESIUS, Bohumil. Nové zpěvy staré Číny.

**Tu Fu se narodil v roce 712
na severovýchodě Číny,
zabýval se poezií a kaligrafií. Je
jedním z největších starých
čínských básníků.**

3 A nyní se věnujte básni svého vrstevníka!

Přírodní motivy můžeme najít v literatuře všech dob, využívají je samozřejmě také současní autoři. Způsob jejich psaní a prezentace díla se ale od starověkých autorů odlišuje. Nevěříte? Zaposlouchejte se do poezie svého vrstevníka, osmnáctiletého Lubomíra Tichého. Jeho básně můžete najít na zajímavé digitální platformě pro současnou poezii *Psí víno* (www.psivino.cz). Poslechněte si básně shromážděné v souboru nazvaném *V Minecraftu ty stromy vypadaly jinak*. Zaznamenejte si přírodní motivy, jež v básních objevíte. Jak s nimi autor pracuje? Podaří se vám u tohoto básníka objevit nějaký charakteristický tvůrčí postup? Některou z básní přepište. Vyznívá na papíře nebo na monitoru jinak, než když ji vnímáme na videu přímo z úst autora?

K zamyšlení:

Mnohé motivy nebo tvůrčí principy v literatuře zůstávají i po tisíciletí stejné. Myslíte si, že i naše vnímání přírody je stejné? Nebo vidíme krajinu, řeku, les, zvířata jinak než lidé v době Tu Fu? Své myšlenky si zaznamenejte.

TIP!

Prozkoumejte obsah *Psího vína* a začtěte se do básní a článků na této platformě!

4 Je čas na vlastní psaní!

Posadte se u řeky a na papír heslovitě popisujte vše, co vás upoutá. Co vidíte a slyšíte? Jaké pachy jsou okolo vás? Co vnímá vaše tělo? Nad psaním zprvu nepřemýšlejte. Za pár okamžiků se vám v hlavě začnou rojit asociace. Nechte je vznikat a volně, stručně je zaznamenávejte. V psaní neustávejte, ani když vás nic nenapadá. Pište i zdánlivé hlouposti nebo myšlenky, které s vaším úkolem vůbec nesouvisejí. Při psaní buďte sví, vyhýbejte se klišé. Postupně se vám v hlavě vynoří nitka souvislejší myšlenky. Jakmile se to stane, chyťte ji a začněte rozpracovávat. Zdokonalujte a upravujte formulace a nakonec zaznamenejte výsledek. Může mít podobu úvahy, líčení, příběhu nebo básně.

TIP!

Nemusíte psát spisovně! Podoba jazyka nám pomáhá vyjádřit obsah, proto se v literatuře běžně používají například novotvary, nespisovné výrazy, slang, nebo dokonce vulgarismy. Než ale budete svou poezii nebo prózu veřejně sdílet, pohlíďte si pravopis!

5 Sdílejte svoje literární díla

Výsledky svého psaní sdílejte s ostatními. Můžete uspořádat autorské čtení, anebo si texty přečtete jen v kruhu spolužáků. Jistě vás zajímá, jaké texty vytvořili ostatní. Povyprávějte si o tom, co jste napsali!

Baví vás psaní? Pište dál!

Chcete si vyzkoušet metodu čínského básníka Tu Fu? Zde je stručný návod:

Nejprve barvitě popište všechny vjemy, jež jste v přírodě zaznamenali. (Ostrý vítr skučí. Opičák vřeští...)

Pak se věnujte motivu řeky: kromě popisu ji doplňte nějakým obrazným pojmenováním (pamatujete si na učivo o tropech, že?), např. metaforou, nebo řeku popište jako živou bytost. (Bez konce řeka klidná hrbí záda.)

Vyjádřete vlastní náladu, duševní stav nebo své životní téma či problém. (Bolesti v žití bylo dost a dost. Zkrušen jsem...)

Výsledek svého psaní můžete prezentovat podobně jako mladý básník Lubomír Tichý. Natočte video a doplňte ho nějakou zajímavou editací, případně vkusným výtvarným nebo hudebním prvkem.

Pedagogická
fakulta
Univerzita Palackého
v Olomouci

UČITEL21
Oni studovali, čím už, čím mělo být...